

Taatalan Punaladonkujan asemakaavan nro 8906 luontoarvojen esiselvitys

29.5.2023



WSP Projekti 318487

Tekijät: Sara Caetano ja Marko Nieminen

Sisällysluettelo

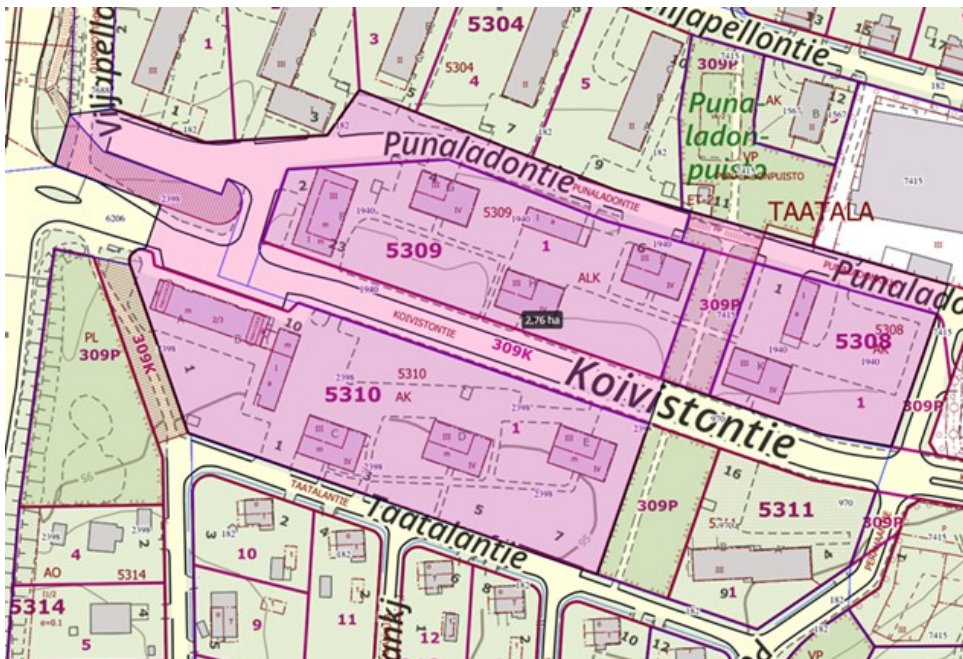
1	Johdanto.....	3
2	Lähtötiedot.....	3
3	Luontotyypit ja kasvillisuus	5
3.1	Menetelmät.....	5
3.2	Tulokset.....	6
4	Alueen soveltuvuus huomionarvoiselle eläinlajistolle	9
4.1	Liito-orava	9
4.2	Lepakot.....	10
5	Alueen soveltuvuus hyönteisille.....	11
6	Johtopäätökset.....	11
7	Viittaukset	13
	Liitteet	13
	Liite 1. Lajilista	14

1 Johdanto

WSP Finland Oy ja Faunatica ovat yhteistyössä laatineet Tampereen kaupungin kaupunkiympäristön suunnittelun toimeksiannosta luontoarvojen esiselvityksen Taatalan Punaladonkujan asemakaavan nro 8906 kaavoitustyön tueksi. Esiselvityksen tavoitteena oli arvioida, tarvitaanko kaava-alueella varsinaisia luontoselvityksiä.

Esiselvityksen maastotyöt tehtiin 9.5.2023 biologi Sara Caetanon (FM) toimesta. Alueella tarkasteltiin kasvillisuutta ja luontotyypejä, ja näiden pohjalta alueen soveltuvuutta lepakoiden, liito-oravien, ja huomionarvoisen hyönteislajiston, etenkin mäkihiilikoin ja ahdeyökkösen, elinympäristöksi. Marko Nimeinen (FT) toimi hyönteisasiantuntijana.

Selvitysalue on 2,76 ha kokoinen alue, joka rajoittuu pohjoisessa Punaladontielle, idässä Perähaantiehen, etelässä Taatalantiehen, ja lännessä Lempääläntien ja rakennusten välissä kulkevaan nimettömään tiehen (kuva 1). Selvitysalueeseen sisältyvät korttelit 5308, 5309 ja 5310. Selvitysalue on kerrostaloaluetta, jolla on pääasiassa hoidettuja nurmikoita sekä istutuspuita.



Kuva 1. Selvitysalue violetilla esitettyinä. Lähde: Tampereen kaupunki, alustava asemakaava-aluearjaus.

2 Lähtötiedot

Selvitysalueelle ei ole tietävästi tehty aiempia luontoselvityksiä. Myöskään Laji.fi-tietokannassa ei ollut selvitysalueelta huomionarvoisten lajien havaintoja (haettu 23.3.2023,

sisältäen käyttörajoitetun aineiston). Hyönteisistä oli havaittu sitruunaperhonen ja villakarvajalka, linnuista kulttuuriympäristöissä yleiset peippo, punarinta, punakylkirastas, sinitäinen ja talitiäinen, ja kasveista tyypillisiä pihojen ja tienvarsien lajeja kuten hiirenvirna, maitohorsma, kyläkarhiainen, seittitakiainen, pelto-ohdake, pietaryrtti ja punasavikka.

Selvitysalueen ympäristössä on selvitetty liito-oravan esiintymistä osana Tampereen kaupungin vuoden 2016 liito-oravaselvitystä ja vuosien 2017–2019 yleiskaavan viherverkon seuranta. Aivan selvitysalueen lounaispuolella, noin viiden metrin päässä, on Ekankulman todettu liito-oravan elinympäristö, jolta on havaittu liito-oravan jätöksiä vuosina 2016, 2017, 2018, ja 2020 (kuva 2). Myös selvitysalueen kaakkoispuolella Perähaanpuistossa, noin 30 metrin päässä, on liito-oravalle soveltuvaa elinympäristöä, jolla on tehty liito-oravan jätöshavainto vuonna 2020. Selvitysalueen poikki on arvioitu liito-oravan mahdollinen kulkureitti Ekankulman elinympäristöltä pohjoiseen. Toinen mahdollinen liito-oravan kulkureitti kulkee noin 50 metriä selvitysalueen eteläpuolelta.

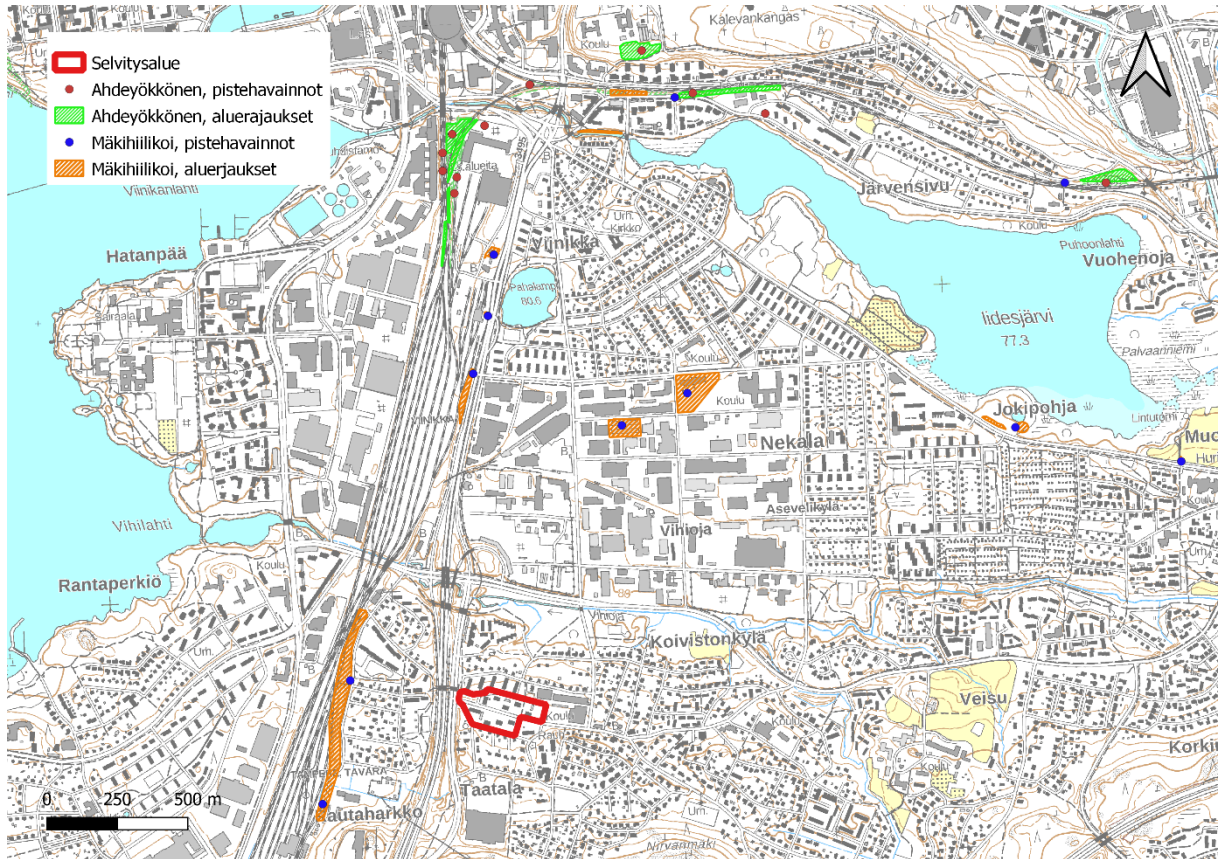


Kuva 2. Liito-oravan elinympäristöjä ja mahdollisia kulkureittejä selvitysalueen ympäristössä. Lähde: Tampereen karttapalvelu Oskari / Tampereen kantakaupungin liito-oravaselvitys 2016.

Selvitysalueen lähiympäristössä ei ole tunnettuja huomionarvoisten hyönteisten havaintoja. Lähimmät mäkihiilikoin havainnot ovat noin 500 metriä itään Rautaharkosta, junaradan

varrelta (kuva 3). Lisäksi lajia on havaittu noin 1 km pohjoiseen Nekalasta. Ahdeyökkösen lähimmät tunnetut havainnot ovat tätä kauempaa, Tampereen ratapihalta, joka sijaitsee noin 1,5 km selvitysalueelta pohjoiseen.

Tampereen karttapalvelu Oskarin tietojen perusteella alueella ei ole muita erityisiä luontoarvoja.



Kuva 3. Selvitysalueen sijainti suhteessa lähimpiin ahdeyökkösen ja mäkihiilikoin havaintoihin. Lähde: Tampereen karttapalvelu Oskari / Laji.fi

3 Luontotyypit ja kasvillisuus

Luontotyyppi- ja kasvillisuustarkastelun tavoitteena oli arvioida tarvetta varsinaiselle luontotyyppi- ja kasvillisuus selvitykselle, sekä muulle lajistolle soveltuvien elinympäristöjen ja ravintokasvillisuuden esiintymistä.

3.1 Menetelmät

Selvitysalueen luontotyyppiä ja kasvillisuutta tarkasteltiin 9.5.2023 biologi Sara Caetanon (FM) toimesta. Selvitysajankohta oli melko aikainen, mikä tekee lajiston havainnoinnista

haastavaa. Selvityksessä pystyttiin kuitenkin tunnistamaan lajistoa kattavasti, sillä useimmat lajit olivat jo lähteneet kasvuun. Havaittu lajimäärä oli melko alhainen, johon selvitysajankohdan lisäksi vaikuttaa myös selvitysalueen kasvupaikkojen yksipuolisuus. Maastoselvityksen tukena käytettiin Google Street View -palvelua, josta voitiin arvioida kasvutapaa myöhemmin kasvukaudella. Street View:n kuvamateriaali oli vuosilta 2009 (Punaladontie) ja 2019 (Koivistontie ja Perähaantie). Taatalantietä ei oltu kuvattu.

Maastokäynnillä alue kierrettiin jalkaisin, ja samalla havainnoitiin alueen luonnontilaisuutta, kasvillisuutta, ja muita ominaispiirteitä. Selvityksessä kiinnitettiin erityistä huomiota uhanalaiseen tai muutoin huomionarvoiseen lajistoon, sekä mäkihiilikoille tärkeän metsäapilan esiintymiseen.

3.2 Tulokset

Selvitysalue on pääasiassa hoidettua nurmikkoa, jonka rakenteellista monimuotoisuutta lisäävät istutuspensaat ja yksittäiset puut (kuva 4). Melko suuri osa selvitysalueesta on myös läpäisemätöntä pintaa, kuten parkkialueita (kuva 5).

Selvitysalueen puulajistoa ovat etenkin yksittäin ja puuriveissä kasvavat vaahtera ja puistolehmus, mutta pihoilla esiintyi myös kuusia ja koivuja. Nurmialueiden ruohovartisesta lajistosta yleisimpiä ovat siankärsämö, valkoapila ja rönsyleinikki. Myös peltokanankaalia kasvaa paikoitellen runsaasti. Pihoilla on myös istutuksia, joista esimerkiksi helmililja ja pikkukäenrieska ovat levinneet laajemmallekin.

Google Street View:n perusteella (kuvattu heinäkuussa 2009) selvitysalueen itäreunassa on kapea kaistale leikkaamatonta kasvillisuutta, jonka lajisto vaikutti maastokäynnin perusteella hieman ympäristöä monimuotoisemmalta (kuvat 6–7). Kaistaleen kasvillisuus koostuu tienpientareille tyypillistä lajeista, joita ei selvitysalueella muutoin juuri esiintynyt, kuten hiirenvirnasta, puna-apilasta, päivänkakkarasta ja pihasauniosta. Myös Taatalantien länsikulman ojassa esiintyy puna-apilaa. Nämä alueet on esitetty kartalla kuvassa 8.

Selvitysalueella ei todettu huomionarvoisia kasvilajeja. Haitallisista vieraskasvilajeista alueella havaittiin ainoastaan paimenmataraa. Kasvilajistoa on listattu tarkemmin liitteessä 1.

Selvitysalue on kasvillisuuden ja luontotyyppien osalta tavanomaista hoidettua kaupunkiviheraluetta. Huomattavimmat kasvillisuuteen liittyvät luontoarvot ovat varttuneet puistopuut ja luonnontilaisempi tienvarsikasvillisuus. Kasvillisuuden ja luontotyyppien osalta ei nähdä tarvetta erilliselle luontoselvitykselle.



Kuva 4. Selvitysalueella on pääasiassa hoidettua nurmikkoa ja yksittäistä istutuspuustoa.



Kuva 5. Selvitysalueella on myös paljon rakennettua pintaa.



Kuva 6. Selvitysalueen itäreunalla on kapea kaistale hieman monimuotoisempaa kasvillisuutta.



Kuva 7. Selvitysalueen itäreunalla leikkaamaton kasvillisuuskaistale myöhemmin kasvukaudella.
Google Street View -kuvaa heinäkuulta 2009. Lähde: Google 2023.



Kuva 8. Metsäapilaesiintymien sijainnit ilmakuvassa esitettynä.

4 Alueen soveltuvuus huomionarvoiselle eläinlajistolle

Tarkastelussa selvitettiin alueen soveltuvuutta liito-oravan, lepakoiden, sekä huomionarvoisten hyönteislajien elinympäristöksi. Tämän pohjalta arvioitiin lajistaselvityksien tarvetta.

4.1 Liito-orava

Liito-orava (*Pteromys volans*) on rauhoitettu laji sekä luontodirektiivin II ja IV liitteiden (92/43/EEC) laji. Vuoden 2019 Punaisen kirjan perusteella se on luokiteltu vaarantuneeksi (VU) (Hyvärinen ym. 2019).

Liito-oravan elinympäristöä ovat tyypillisesti varttuneet kuusivaltaiset sekametsät, joissa on lehtipuita ravinnoksi ja puunkoloja pesä- ja piilopaikaksi. Etenkin kookkaita haapoja kasvavat sekametsät ovat liito-oravan suosiossa. Liito-oravan elinympäristöjä on myös heikompilaatusissa elinympäristöissä, mutta nuorissa taimikoissa se ei esiinny.

Selvitysalueen puusto koostuu käytännössä kokonaan piha-alueiden yksittäisistä puistopuista. Selvitysalueella ei havaittu kolopuita tai mahdollisesti liito-oravan

pesäpaikoiksi soveltuvia risupesiä. Selvitysalueen itäosien istutuskoivuissa oli liito-oravalle mahdollisesti soveltuva linnunpönttö.

Harvapuustoisena alue ei ole liito-oravalle soveltuvaa elinympäristöä. Kohteella ei myöskään esiinny haapaa, ja suojaavia kuusia esiintyy vain muutamia.

Vanhapuustoisissa puistoissa ja hautausmailla voi olla liito-oravan elinympäristöjä, mutta Punaladonkujan selvitysalueella ei yllä mainituista syistä arvioitu liito-oravan mahdolliseksi elinympäristöksi. Selvityksen yhteydessä tarkasteltiin puiden tyviä, eikä liito-oravan jätöksiä havaittu.

Selvitysalueen läpi on arvioitu mahdollinen liito-oravan kulkuyhteys Ekankulman elinympäristöltä pohjoiseen (kuva 2). Kuvassa 2 esitetyn tontin 5309 läpi kulkevan reitin lisäksi liito-oravan kulkureitti voisi toteutua myös esimerkiksi Punaladonpuiston ja tonttien 5309 ja 5308 välisen kapean puustikon kautta. Oleellisinta on, että alueella säilytetään liito-oravan liikkumista tukevia puita, joiden välinen etäisyys on korkeintaan 20 metriä, ja jotka mielellään kasvavat yksittäistä puuriviä leveämmin.

Liito-oravan osalta ei nähdä tarvetta erilliselle luontoselvitykselle.

4.2 Lepakot

Kaikki Suomessa tavatut lepakkolajit ovat EU:n luontodirektiivin IV (92/43/EEC) lajeja, ja lisäksi luonnonsuojelulailla rauhoitettuja, joten niiden lisääntymis- ja levähdyspaikat ovat lailla suojattuja. EUROBATS-sopimuksen mukaisesti myös lepakoiden muuttoreitit ja ruokailualueet tulisi huomioida maankäytön suunnittelussa.

Lepakoille soveltuvat elinympäristöt vaihtelevat lajin mukaan. Esimerkiksi pohjanlepakko voi viihtyä myös kaupunkiympäristössä, kun taas viiksisiippa ja isoviiksisiippa esiintyvät lähes aina metsissä, etenkin vanhoissa ja kuusivaltaisissa metsissä. Vesistöt, rantametsät ja rantaruovikot ovat tyypillisesti lepakolle hyviä saalistusalueita. Myös pienipiirteiset kulttuurimaisemat soveltuvat hyvin monien lepakkolajien elinympäristöksi, mutta laajoilla avoimilla alueilla, kuten peltoaukeilla, lepakot eivät juurikaan liiku. Nuori taimikko ei myöskään ole lepakolle sopivaa elinympäristöä.

Selvitysalueella ei ole useimmille lepakkolajeille soveltuvaa elinympäristöä, sillä se on rakennettua, valaistua, ja melko avointa ympäristöä. Vesistöjä selvitysalueella ei ole. Alueella ei myöskään havaittu lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikoiksi soveltuvia puunkoloja eikä vanhoja rakennuksia. Pohjanlepakkoa alueella saattaa esiintyä, sillä sitä esiintyy monenlaisissa ympäristöissä, mukaan lukien kaupunkialueet.

Selvitysalueella ei kuitenkaan ole sellaisia piirteitä, jotka viittaisivat sillä sijaitsevan lepakoille soveltuvia lisääntymis- tai levähdyspaikkoja tai tärkeitä ruokailualueita.

Lepakoiden osalta ei nähdä tarvetta erilliselle luontoselvitykselle.

5 Alueen soveltuvuus hyönteisille

Huomionarvoisille hyönteislajeille tärkeitä elinympäristöjä ovat vanhat lahopuiset metsät, pienvedet ja kosteikot, sekä paahdeympäristöt, kuten ruderaattialueet, kalliot ja kedot. Myös huomionarvoisten hyönteislajien elinkierrossa tärkeiden kasvilajien esiintyminen viittaa soveltuvaan elinympäristöön.

Ahdeyökkönen (*Athetis gluteosa*) on paahteisilla hiekkarinteillä, ratapenkereillä, kuivilla niityillä ja kedoilla esiintyvä yöperhonen, jonka toukan ravintokasveja ovat monet heinät ja ruohot. Mäkihiilikoi (*Anacampsis fuscella*) esiintyy harjurinteillä, teiden ja ratojen penkereillä, metsänreunoilla ja kuivilla niityillä ja kedoilla. Mäkihiilikoin toukka elää metsäapilalla.

Selvitysalueella ei ole pienvesiä tai kosteikkoja, vanhaa metsää, tai monilajisia ruderaattialueita. Selvitysalueen puistopuut eivät vielä ole tarpeeksi vanhoja, jotta olisivat huomionarvoisen hyönteislajiston kannalta kiinnostavia elementtejä.

Esimerkiksi sisältä lahonneet puistolehmut ja vanhat vaahterat voivat olla tärkeitä mikrohabitaatteja. Lehmut ovat kukkiessaan myös hyviä pölyttäjäkasveja.

Selvitysalueen itäreunan metsäapilakasvusto voi olla mahdollinen mäkihiilikoin elinympäristö. Sen sijaan selvitysalueen lounaisosien metsäapilakasvusto on niin pieni, ettei se voi elättää pysyvää mäkihiilikoin populaatiota. Ahdeyökkösen toukka on moniruokainen, joten sen ravintokasveja esiintyy selvitysalueella, mutta selvitysalueella ei muutoin ole sille soveltuvaa paahteista elinympäristöä.

Tämän pohjalta selvitysalueen itäosan metsäapilakasvustolle suositellaan mäkihiilikoiselvitystä.

6 Johtopäätökset

Taatalan Punaladonkujan asemakaavan nro 8906 tavoitteena on täydennysrakentaminen suunnittelualueen koilliskulmassa, taloyhtiöön kuuluvassa korttelissa 5308. Rakennetun ympäristön arvot ja luontoarvot on tarkoitus huomioida suunnittelussa.

Kasvillisuuden, luontotyyppien ja lepakoiden osalta alueella ei todettu sellaisia luontoarvoja, joita olisi otettava huomioon alueen suunnittelussa. Liito-oravan mahdollinen kulkureitti kulkee asemakaava-alueen lävitse, ja reitin toteutuminen tulisi jatkossakin varmistaa. Koska asemakaavan tavoitteena on suunnittelualueen koilliskulman täydennysrakentaminen, liito-oravan kulkureittiä tukeva olemassa oleva pihapuusto on todennäköisesti mahdollista säilyttää.

Kaava-alue on pääasiassa tasamaalla kasvavaa hoidettua nurmea, jolla ei ole hyönteisille erityistä arvoa. Kaava-alueen itäreunassa on kuitenkin kapea hoitamattomamman kasvillisuuden vyöhyke, jolla esiintyy myös mäkihiilikoille tärkeää puna-apilaa. Itäreunan kasvillisuusvyöhyke sijoittuu suunnitellun täydennysrakentamisen alueelle. Tämän takia kohteelle suositellaan mäkihiilikoiselvitystä. Kaava-alueella olisi muutoinkin suositeltavaa säästää tai luoda tällaisia vähemmän intensiivisesti hoidettuja kasvillisuuskaistaleitä, joilla kasvilajisto on monimuotoisempaa, ja ehtii kukkimaan pidempään.

7 Viittaukset

Hyvärinen E., Juslén A., Kemppainen E., Uddström A. & Liukko U.M. 2019: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus.

Tampereen kaupunki 2020: Liito-orava osana yleiskaavan viherverkkoa. Seuranta 2017–2019.

Tampereen kaupunki/Ramboll 2017: Kantakaupungin liito-oravaselvitys 2016.

Liitteet

Liite 1. Lajilista

Liite 1. Lajilista

Taatalan Punaladonkujan asemakaavan nro 8906 luontoarvojen esiselvityksessä 9.5.2023 havaittua kasvilajistoa.

Ruohovartiset

<i>Achillea millefolium</i>	Siankärsämö
<i>Aegopodium podagraria</i>	Vuohenputki
<i>Alchemilla</i> spp.	Poimulehti
<i>Anemone nemorosa</i>	Valkovuokko
<i>Anthriscus sylvestris</i>	Koiranputki
<i>Arctium tomentosum</i>	Seittitakiainen
<i>Barbarea vulgaris</i>	Peltokanankaali
<i>Chamaenerion angustifolium</i>	Maitohorsma
<i>Fragaria vesca</i>	Ahomansikka
<i>Gagea minima</i>	Pikkukäenrieska
<i>Galium album</i>	Paimenmatara
<i>Galium spurium</i>	Peltomatara
<i>Geum rivale</i>	Ojakellukka
<i>Glechoma hederacea</i>	Maahumala
<i>Leucanthemum vulgare</i>	Päivänkakkara
<i>Matricaria discoidea</i>	Pihasaunio
<i>Muscari botryoides</i>	Hentohelmililja
<i>Noccaea caerulea</i>	Kevättaskuruoho
<i>Plantago major</i>	Piharatamo
<i>Ranunculus repens</i>	Rönsyleinikki
<i>Rumex acetosella</i>	Ahosuolaheinä
<i>Tanacetum vulgare</i>	Pietaryrtti
<i>Taraxacum</i> spp.	Voikukka
<i>Trifolium hybridum</i>	Alsikeapila
<i>Trifolium medium</i>	Metsäapila
<i>Trifolium repens</i>	Valkoapila
<i>Tussilago farfara</i>	Leskenlehti
<i>Urtica dioica</i>	Nokkonen
<i>Veronica agrestis</i>	Peltotädyke
<i>Veronica officinalis</i>	Rohtotädyke
<i>Vicia cracca</i>	Hiirenvirna

Puut ja pensaat

<i>Acer platanoides</i>	Vaahtera
<i>Betula pendula</i>	Rauduskoivu
<i>Betula pubescens</i>	Hieskoivu
<i>Picea abies</i>	Kuusi



Pinus sylvestris
Populus tremula
Tilia x vulgaris

Mänty
Haapa
Puistolehmus